

El llenguatge

4/X/1929

Anual i mensual

Encara hi ha qui prefereix anyal a anual i «mesal» a mensual. Anyal és una forma admissible i realment existent, però poc recomanable com a equivalent sistemàtic de anual; «mesal», en canvi, és una forma inexistent en català correcte, que fan servir només els qui, sense prou informació, deuen creure que és una forma més «catalana» que no pas mensual; que potser consideren que és un castellanisme i tot, com si en castellà el mot primitiu no fos «mes», igual que en català.

Cal recordar, per tant, que anual i mensual, com la gran majoria d'adjectius acabats en al -fillal, espacial, amical, pectoral, labial, lingual, legal, pluvial, etc.— són pseudo-derivats, és a dir, formes cultes obtingudes, no dels noms primitius catalans corresponents —any, mes, fill, espai, etc.—, sinó directament dels adjectius derivats ja formats o existents en llatí. En alguns casos, molt pocs, existeixen totes dues formes, l'adjectiu derivat de formació catalana i la forma culta o llatinitzant, com bisbal i episcopat. Es el que s'esdevé també en el cas de anyal i anual. Però anyal és un mot d'ús més aviat restringit, o especialitzat, amb el valor equivalent a anual solament se sol usar referit a certes festes i, en to cas, cal no preferir-lo a anual basant-se en la idea errònia que aquesta darrera forma no seria admissible. En canvi, el mot català mes, (f4 com fill, espai, amic, llavi, etc., no ha produït cap adjectiu derivat acabat en al. En tots els casos, per tant, cal recórrer al llatinisme mensual. Notem, d'altra banda, que per a indicar que una cosa dura dos mesos o s'esdevé cada dos mesos fem servir la forma bimestral, bimensual significat que s'esdevé o apareix dos cops cada mes.

També els substantius dia i setmana compten amb dos adjectius cada un per a indicar la seva corresponent periodicitat: diari i quotidià, i setmanal i hebdomadari. Diari i quotidià es poden usar com a sinònims, però el segon té més aviat el sentit de «molt habitual o ordinari, que ocorre o pot ocórrer cada dia». I setmanal i el cultisme d'origen grec hebdomadari es poden fer servir amb el mateix valor, només amb les limitacions que imposa al segon el seu caracter tan marcat de mot saví.

Albert Jans